MAASEUDUN TULEVAISUUS
Verkko: maaseuduntulevaisuus.fi
Facebook: facebook.fi/maaseuduntulevaisuus
Twitter: @maastul

PÄÄKIRJOITUS

Vesi ja osaaminen Suomen vientivaltit

Maailmassa kulutetaan luonnonvaroja huomattavasti enemmän mihin olisi varaa. Tilanne on entisestään pahenemassa, koska maailman väestön ennustetaan kasvavan nykyisestä noin seitsemästä miljardista 10 miljardiin vuoteen 2100 mennessä.

Yksi strateginen luonnonvara, jonka puutteen ennakoidaan pahenevan, on vesi. Akuuttina ongelmana ei ole tällä hetkellä veden vähyys maapallolla, vaan sen epätasainen jakaantuminen. Suomessa on tänä kesänä satanut vettä liikaakin, mutta monilla alueilla tilanne on aivan toinen.

Väestön kasvu ei yksin selitä veden kulutuksen kasvua. YK:n raportin mukaan veden kysynnän kasvuvauhti on ollut viime vuosikymmeninä kaksinkertainen väestön kasvuun verrattuna.

Vesi liittyy aivan olennaisesti maailman ruuan tuotantoon. Pääsääntöisesti ruoka- ja vesipula vaivaavat samoja alueita. Puhtaan veden puute pahenee myös sellaisilla alueilla, joissa ruokaa on riittävästi ja elintaso korkealla. Monilla tärkeillä ruuantuotantoalueilla vesipula on todellinen.

> Veden kulutus kasvaa väestönkasvua nopeammin.

Riittävien sateiden puuttuessa käytetään pohjavettä keinokasteluun. Esimerkiksi Yhdysvalloissa keinokastelu on johtanut siihen, että maan tärkeimmän, kuuden osavaltion alueelle yltävän, pohjavesivaraston pinta on laskenut vuosikymmenen aikana viisi metriä. (MT 20.7.)

Kiinassa puolet viljelysmaasta on keinokastelun piirissä. Osassa maata pohjavettä käytetäänkin enemmän kuin uutta pohjavettä syntyy. Lisäksi merkittävä osa pohjavedestä on niin saastunutta, ettei sitä voi käyttää.

Kastelu pahentaa pulaa puhtaasta juomavedestä, koska kaksi kolmannesta maailman juomakelpoisesta vedestä käytetään kasteluun. Teollisuus käyttää noin viidenneksen käyttökelpoisesta vedestä ja talousvetenä kulutetaan noin kymmenen prosenttia.

Pulaa puhtaasta juomavedestä pyritään paikkaamaan monella eri tavalla. Monissa maissa juomakelpoista vettä tehdään merivedestä, mutta prosessi kuluttaa paljon energiaa.

Veden niukkuus on maailmanlaajuinen ongelma ruuantuotannossa sekä tehomaataloudessa että kehitysmaissa. Onkin syytä harkita tarkoin, miten kestävää on tuoda ruokaa esimerkiksi Suomeen alueilta, joissa vettä on alun perin niukasti tai sitä käytetään olosuhteisiin nähden liikaa?

Muutama vuosi sitten julkaistun WWF:n vesijalanjälki -raportin mukaan suomalaisen vesijalanjälki on noin 4 000 litraa vuorokaudessa. Lähes puolet tästä määrästä kuluu ulkomailla. Jalanjälkeen on laskettu kaikki vesi, joka tarvitaan kuluttajan syömän ruuan ja käyttäminen tavaroiden tuottamiseen.

Puhdas vesi on tärkeimpiä luonnonvarojamme. Siitä huolimatta Suomessakin juodaan pullotettua vettä noin sata miljoonaa litraa. Noin neljännes pullovesistä tuodaan ulkomailta. Suomalaiset ovat valmiita maksamaan litrasta pullotettua vettä paljon enemmän kuin maitolitrasta.

Pullotetun veden käytön ennakoidaan lisääntyvän edelleen. Vuodesta 2008 lähtien pulloveden käyttö on kasvanut kahdeksan prosenttia vuodessa. Maailmanlaajuisesti pulloveden käytön arvioidaan olevan tänä vuonna yli 230 miljardia litraa.

Puhtaan veden vauhdilla lisääntyvä kysyntä on suomalaisille suuri mahdollisuus. Sen sijaan että täytämme vesijalanjäljestämme lähes puolet ulkomailla, meidän pitää vaihtaa – aina kun se on mahdollista – tuontitavara kotimaiseen tuotteeseen. Kotimaisten tuotteiden suosiminen on ekologinen valinta, koska samalla voi helpottaa kuivien alueiden vesipulaa.

Puhtaan juomaveden viennin lisäämisen ohella pitää tehostaa entisestään vesiteknologian vientiä. Muutama vuosi sitten julkistetun raportin mukaan monet Suomen tärkeimmistä menestystarinoista liittyvät vuonna 2030 veteen ja vesien laatuun.

Vesiosaamisen viennin edistämiseksi vuonna 2009 perustetulla Suomen vesifoorumilla on tärkeä tehtävä suomalaisen veden ja osaamisen markkinoinnissa.

Kauppiaat tukkanuottasilla

Ruuan halpamyynti on johtanut kauppaketjujen keskinäiseen nokitteluun. Keskon pääjohtaja Mikko Helander varoitti MT:ssä (6.7.) kauppaa halpuuttamasta ruuantuottajia hengiltä ja jatkoi kilpailijoiden rökitystä Iltalehdessä (IL 18.7.). SOK:n pääjohtaja Taavi Heikkilä vakuuttaa, että S-ryhmä halpuuttaa toiminnassaan, ei tuottajien kustannuksella.

Pääjohtajien huoli ja vakuuttelu voivat olla aitoa, mutta markkinoilla on tapahtunut myös kaksi suurta muutosta: Lidlin tuoma kilpailu sekä tulva ruuan ylijäämäeristä. Molempiin pitäisi suhtautua vastuullisesti. Muuten halpa ruoka käy kalliiksi kaikille.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Päätoimittaja: Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt: Jussi Martikainen, Tiina Taipale
Julkaisija: Viestilehdet Oy
Jätä uutisvinkki: uutispaallikot@mt1.fi
Anna palautetta: toimitus@mt1.fi

Maaseudun Tulevaisuus on maa- ja metsätaloustuottajain äänenkannattaja. Se pitää maaseudun ja sen elinkeinojen puolta sekä huolehtii maaseudun henkisestä ja taloudellisesta hyvinvoinnista.

VIERAILIJA

Tuonti käy, viljelijä vikisee

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa on kestänyt rapiat 20 vuotta eli viidesosan koko itsenäisyyden ajasta. Suomen kansalle ei jäsenyys ole tuonut suuria etuja, haittoja kylläkin.

EU-jäsenyyden kannattajat perustelivat yhteisöön liittymistä halvemmalla ruualla ja mahdollisuudella osallistua EU:n päätöksentekoon tasavertaisesti muun muassa Saksan kanssa.

Ranskanleivän hinta laski jäsenyyden alussa. Todellinen syy ruuan hinnan alenemiseen oli siirtyminen arvonlisäverojärjestelmään. Ruualle päätettiin alempi arvonlisävero.

Maataloudelle jäsenyys tiesi ennen kaikkea uhkia mutta myös mahdollisuuksia. Ja näin on myös käynyt. Maatilojen alasajo on ollut nopeaa koko EU-ajan. Toisaalta EU:n yhteinen maatalouspolitiikka antoi maataloudelle mahdollisuuden kehittää toimintaansa.

Ensimmäinen vuosikymmen Suomen EU-jäsenyyttä saattaa vielä historian saatossa muuttua uuden ajan kultakaudeksi. Nousu 1990-luvun alun lamasta pisti vauhtia koko kansakuntaan. Työttömyys laski viiteen prosenttiin. Kansa söi kotimaista ruokaa. Elintarviketuonnin tärkein yksittäinen tuote oli saksalainen, hyvin suolattu edamjuusto, jolla suomalaisia kuluttajia ohjattiin halvan tuontiruuan ääreen.

Toinen vuosikymmen ei sitten ollutkaan yhtä juhlamarssia. Amerikkalaisten investointipankkien kaatuminen pisti maailmalle pitkäaikaisen laman kohta kymmenen vuotta sitten. Euroopan yhteisvaluutta euro ei ole menestynyt niin simppelisti kuin presidentti Martti Ahtisaari aikanaan yhteisestä rahasta totesi: ”On niin helppoa matkustaa Eurooppaan, kun ei tarvitse vaihtaa valuuttaa.”

Eurovaluutta on vuosikausia säästättänyt kansantalouksiaan rapakuntoon. Vientikaupalla talouttaan rahoittava Suomi on joutunut kärsimään raskaasti kalliista eurosta. Kreikan rahoituskriisi ei paranna euron asemaa.

Maanviljelijöille viime vuodet ovat olleet taloudellisesti raskaita. Sopeutuminen sisämarkkinoille ottaa lujille. Viime vuosi oli maidontuottajille katastrofi, koska Venäjän vastapakotteet painoivat maidon tuottajahintaa neljänneksellä alas eikä nousua ole näkyvissä.

> Eurovaluutta on vuosikausia säästättänyt kansantalouksiaan rapakuntoon.

Maatalouden ongelmia lisää erittäin voimakas ruuan tuonnin kasvu. Viime vuonna Suomeen tuotiin elintarvikkeita 4,5 miljardin euron arvosta. Viennin arvo oli vain 1,5 miljardia euroa.

Suomessakaan ei voi enää puhua maataloustuotannon omavaraisuudesta. Sisämarkkinoilla tavara liikkuu rajojen yli vapaasti. Kauppa on tavaroiden liikuttamisessa keskeisimmässä roolissa. Elintarvikkeiden Saksan tuonti kasvoi viime vuonna 700 miljoonaan euroon. Suurin tekijä tässä oli halpaketju Lidlin myynnin voimakas kasvu. Lidl tekee kauppaa Suomessa 145 myymälässä Hangosta Sodankylään. Suomalaiskuluttajat ovat vastanneet jawohl saksalaisketjun halpoihin hintoihin.

Kun suurten suomalaisten kaupparyhmien kotimaisuusaste ruokakaupassa on 80 prosenttia, on Lidlillä sama luku 20. Lidl on pt-kaupan liikevaihdoltaan viisi kertaa suurempi kuin K- ja S- ryhmät yhteensä.

Saksalaisketjulla näyttää olevan suuria verkoston laajennushankkeita. Saksalaisen ruuan osuus suomalaisen ruokapöydässä tulee kasvamaan.

Joku tämän lehden lukija haikaili Suomeen englantilaista Tescoa, ranskalaista Carrefouria, sakasalaista Aldia ja Amerikan Walmartia, ”että saataisiin suomalaiset kaupat kuriin”. Miten hyvin suomalainen lähiruoka sijoittuisi näiden kauppojen hyllyihin?

Voi vain kuvitella, miltä Suomen maaseudun kauppapalvelut näyttävät viiden–kymmnen vuoden kuluttua. K-extrat ja Salet taitavat seurata Siwa-myymälöitä kauppojen hautuumaalle.

Kun oman kirkonkylän pienmyymälän maitopurkki ei ole halpuutuslistalla, asiakas äänestää autonsa kaasulla. Suomalaiset kuluttajat ovat valmiita ajamaan tarjousten perässä kymmeniä, jopa satoja kilometrejä. Ne kilometrit eivät ole ruokakassin hinnassa vaan yksityistalouden muissa kuluissa, joista ei pidetä kirjaa.

TIMO KÄSSI
talonpoika Uuraisilta
timo.kassi@elisanet.fi

RAHIKAINEN

TOIMITTAJALTA

Yöpaitapäivä ja muita opetuksia

Fysiikanopettajallamme oli tapana opettaa paljon muutakin kuin fysiikkaa. Oppituntien rento tunnelma saattoi olla tärkein syy, miksi moni täytti lukujärjestyksensä fysiikalla.

Vaikka melutaso oli usein niin kova, että työsuojelusäädösten mukaan luokassa olisi pitänyt käyttää korvatulppia, tunnit taisivat olla vain hyvää harjoitusta tulevaisuuden työolosuhteisiin avokonttoreissa.

Opettajan ansioksi voidaan myös laskea, että diplomiinsinööri on yksi yleisimmistä lukiokavereitteni suorittamista tutkinnoista. Meidän vuosikurssiltamme kuoriutui lisäksi ainakin yksi fysiikan tohtori.

Minun on pitkään tehnyt mieli kirjoittaa tärkeimmät opit ylös (sikäli kuin muistan ne oikein), joten teen sen nyt, kiihkeimpien kesälomaviikkojen kunniaksi.

Opetus 1: Kerran viikossa on syytä pitää yöpaitapäivä. Silloin ei saa pukea päivävaatteita päälle, ja kotoa saa poistua korkeintaan viemään roskat keräysastiaan.

Omat kokemukseni: Rentouttava käytäntö. Epäilen kuitenkin, että esimerkiksi maitotilallisen voi olla vaikeaa noudattaa neuvoa. Kannattaa silti kokeilla joskus, vaikka vain yhtenä kesälomapäivänä.

Opetus 2: Naimisiin kannattaa mennä vasta seitsemän vuoden seurustelun jälkeen. Muuten seitsemän vuoden kriisi voi romuttaa koko avioliiton.

Omat kokemukseni: Menin naimisiin seitsemän ja puolen vuoden seurustelun jälkeen. Yhä naimisissa. Seitsemän vuoden kriisistä ei muistikuvia, muista kriiseistä kylläkin.

Opetus 3: Ruokaa ei saa heittää roskiin.

Iltapäivän tunneilla oli usein kahvitarjoilu. Opettaja oli hankkinut jostain palasokereita, jotka olivat kahden pakkauksissa. ”Te elintasokakarat ette muista aikaa, kun sokerikin oli kortilla”, hän sanoi. Eräs sokeria tuhlannut oppilas määrättiin aukomaan kaikki pakkaukset ja kokoamaan sokeripalat astiaan, josta sokerin käyttäjät pystyivät ottamaan vain yhden palan kerrallaan kahviinsa.

Omat kokemukseni: Kannatan neuvoa lämpimästi! Ruuantähteitä tulee heitettyä ihan turhan paljon roskiin, eikä se ole ollenkaan järkevää. Pitäisi olla suunnitelmallinen ja hyödyntää tähteet seuraavan päivän kokkailuissa.

Tosin: Säännöstely loppui jo vuonna 1954. Koska opettajamme oli työelämässä tiettävästi vielä kuusikymmentä vuotta myöhemmin, hänkään tuskin muistaa aikaa, jolloin sokeri oli kortilla.

Opetus 4: ”FBI” kertoo, mihin suuntaan sähkö kulkee magneettikentässä. Opettajan – naispuolisen – mukaan tytöt eivät kuitenkaan tajua mitään sähkömagnetismista.

Omat kokemukseni: Sain sähkömagnetismin kokeesta arvosanan 6 ½. Syytän sukupuoltani siitä.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että tytöt pystyvät ihan samaan kuin pojatkin. Jos tyttö on kiinnostunut sähkömagnetismista tai vaikka automekaanikon ammatista, omat tai muiden ennakkoluulot eivät saa estää opiskelemasta sitä. (Sitä paitsi: olen varma, että lukion fysiikanopettajammekin ajattelee niin.)

Opiskelut sujuvat vauhdilla ja työllistymismahdollisuudet ovat parhaat, kun on rakastamallaan alalla. Innostuneimmat ja taitavimmat löytävät kyllä töitä, vaikka alan yleinen työtilanne olisi kuinka surkea.

Oppilaitoksiin puolestaan tarvitaan jatkuvasti lisää opettajia, jotka viihtyvät työssään ja nuorten parissa. Opetustaitoja unohtamatta.

HELI VIRTANEN
heli.virtanen@mt1.fi

LEHTIKATSAUS

Aloitteilla edestakaisin

Ilkka pohtii kansalaisaloitteen toimivuutta.

”Kolme vuotta voimassa olleen kansalaisaloitelain ensimmäiset valuviat alkavat näkyä. Aloitteista voi tulla ikiliikkujia, jota lainsäädäntöön tyytymättömät käyttävät kanavana vastalauseilleen.

Vältettäisiinkö lainsäädäntökoneistomme tukkeutuminen sillä, että jokaiselle laille säädettäisiin muutaman vuoden rauhoitusaika? On perusteltua hankkia lakien toimivuudesta edes vähän kokemusta, ennen kuin niihin vaaditaan muutoksia.

Nekin lait, jotka rajuimmin jakavat sekä kansanedustajien että äänestäjien mielipiteitä, on tehty tarkan ja huolellisen pohdinnan ja perustelujen pohjalta. Ihan hetkessä eivät faktat ja yhteiskunta muuksi muutu.”

OAJ mielii eliittilukioita

Pohjalainen suhtautuu epäillen OAJ:n esitykseen yliopisto-opintoja tarjoavista lukioista.

”Nyt kaikki tasa-arvoisen lukio-opetuksen kannattajat, olkaa tarkkoina. Maahan ollaan luomassa epätasa-arvoinen eliittilukiojärjestelmä lahjakkaille oppilaille. Heikennyksiä tehtäisiin varmasti maaseudun ja pikkulukioiden asemaan.”

”Tietysti tuollaisessa yliopistojen lukioissa opettaisivat etupäässä nykylukioiden opettajat. Ja koska opetus olisi tietysti nykyistä laadukkaampaa, pitäisi sen opettamisesta maksaa enemmän palkkaa. Loistava esitys etujärjestön johtajalta.”

Kullankaivu osa Lapin brändiä

Lapin Kansa on huolissaan kullankaivun hiipumisesta kaivulupia koskevan valituskierteen vuoksi.

”Saamelaiskäräjien vakioperustelu valituksille on ollut se, että kullanhuuhdonta vaikeuttaa saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa kieltä ja kulttuuria. Miten, sitä valitukset eivät kerro.”

”Jo reilut 150 vuotta jatkunut, värikkäitä tarinoita poikinut kullankaivu on tärkeä osa pohjoisen kulttuuriperintöä ja brändiä. Lapilla ei ole vara menettää sitä.

Kaivoslain laatijan eli eduskunnan on aika viheltää peli poikki. Jos muu ei auta, sen on harkittava vakavasti kyseisen valitusoikeuden poistamista saamelaiskäräjiltä.”